

De Jeugdpeiling is een instrument met als doel op systematische wijze ontwikkelingen en trends in riskante gewoonten van jongeren in kaart te brengen. Hierbij is de aandacht gericht op gedrag met betrekking tot risicofactoren die een meer dan gemiddelde kans geven op verlies van maatschappelijke binding en op het ontstaan van problemen op één of meer leefgebieden van jongeren; in de thuissituatie, op school, in de vrije tijd en in de omgang met leeftijdgenoten. In het bijzonder gaat de aandacht uit naar riskante gewoonten met betrekking tot gezondheid, leefstijl en criminaliteit.

De Jeugdpeiling is eerder uitgevoerd in 1996 en 1998. De Jeugdpeiling bestaat uit een schriftelijke enquête voor jongeren met vragen over school en gezin, vriendengroep, gezondheid, leefstijl en criminaliteit.

Aan de Jeugdpeiling 2002 hebben ruim 2.600 jongeren in de leeftijd van 9 tot en met 17 jaar deelgenomen. De resultaten van deze peiling worden gepresenteerd in de volgende factsheets:

- 1 Jongeren in de stad
- 2 Achtergrond en thuissituatie
- 3 Leefstijl
- 4 Jongeren en school
- 5 Criminaliteit
- 6 Sport en vrijetijdsbesteding
- 7 Ouders en vrienden
- 8 Cumulatie van problematiek
- 9 Conclusies en aanbevelingen

Criminaliteit

Crimineel gedrag onder jongeren mag zich de laatste decennia steevast verheugen in een grote belangstelling bij zowel beleidsmakers als de media. De indruk bestaat dat met name het (zinloos) geweld onder jongeren sterk toeneemt. Hieronder wordt ingegaan op de mate van crimineel gedrag onder jongeren in de leeftijdscategorieën 9-11 jaar en 12-17 jaar. De mate waarin strafbare feiten worden gepleegd wordt in verband gebracht met achtergrondkenmerken, leefstijlkenmerken en onderwijsgerelateerde problemen.

Zeventig procent van de jongeren heeft het voorgaande jaar geen enkel strafbaar feit gepleegd

Aan jongeren is een groot aantal delicten voorgelegd. Hen is gevraagd of ze zich het voorgaande jaar schuldig hebben gemaakt aan één of meer van deze strafbare feiten. In tabel 1 wordt aangegeven in welke mate dit het geval was.

Van de jongeren van twaalf jaar en ouder heeft 37 procent zich in het jaar voorafgaand aan het onderzoek één of meerdere keren schuldig gemaakt aan één of meer delicten. In de leeftijdscategorie 9-11 jaar ligt dit aandeel op 15 procent. Voor alle jongeren geldt dat 70 procent geen enkel strafbaar feit heeft gepleegd.

Tabel 1 Percentage respondenten dat zich schuldig heeft gemaakt aan strafbare feiten

	9-11 jaar	12-13 jaar	14-15 jaar	16-17 jaar
Diefstal				
Winkeldiefstal	3%	7%	9%	11%
Fietsdiefstal	-	1%	4%	7%
Geld gepikt uit automaat	-	2%	1%	1%
lets op school gestolen	3%	7%	12%	8%
Inbreken	-	2%	1%	1%
Heling	-	1%	4%	9%
Vandalisme				
Graffiti	1%	8%	11%	10%
Dingen opzettelijk vernielen	3%	9%	11%	11%
Brandje stoken	4%	7%	8%	6%
Geweld				
Iemand verwond met wapen	-	-	-	-
Wapen bij je dragen	4%	4%	8%	11%
Iemand bedreigd	-	2%	7%	7%
Iemand in elkaar slaan	-	-	-	2%
Vechten in het openbaar	-	3%	7%	10%
Zwart rijden	1%	4%	12%	19%

Het aantal door jongeren gepleegde delicten met een gewelddadig karakter is klein

Het meeste onheil richtte de jongste groep respondenten, tussen 9-11 jaar, aan met 'brandje stoken' (4 procent). De groep jongeren van 12 jaar en ouder scoorde vooral hoog op graffiti en het teweegbrengen van vernielingen. Een enkeling heeft naar eigen zeggen het voorgaande jaar iemand bedreigd, in elkaar geslagen of op andere wijze iemand verwond. Van de jongste groep deed 85 procent geen 'dingen die niet mochten'. In de leeftijdscategorie 12-17 jaar pleegde 63 procent geen enkel 'strafbaar feit'. In zijn algemeenheid plegen jongeren meer en vaker delicten als ze ouder worden. Dit geldt in mindere mate voor de delicten 'stelen op school', 'inbreken' en 'geld uit automaten ontvreemden'. Van de gehele groep respondenten ouder dan twaalf jaar zei 13 procent één of meerdere keren door de politie te zijn betrapt of te zijn aangehouden. In de leeftijdscategorie 16-17 jaar was dit 18 procent. Bij de jongste groep was slechts 2 procent staande gehouden. Vier procent van de oudere respondenten en 1 procent van de jongste groep is het voorgaande jaar één of meer keer doorverwezen naar Bureau HALT.

Van alle jongeren pleegde 8 procent meer dan twee strafbare feiten

Naast de vraag welke strafbare feiten jongeren hebben gepleegd is het natuurlijk ook van belang te weten hoe vaak ze zich aan dergelijk gedrag hebben bezondigd. Van de 12-17 jarigen gaf ongeveer tweederde aan zich het voorgaande jaar niet met criminele activiteiten te hebben ingelaten. Van degenen die meldden wel iets op hun kerfstok te hebben zei ongeveer de helft zich slechts aan één delictsoort schuldig te hebben gemaakt. Figuur 1 geeft de verdeling weer van het aantal strafbare feiten dat door jongeren is gepleegd. Het gaat hier om het aantal soorten gepleegde delicten. De verdeling is naar delictsoort, dus het aantal keer dat iemand dezelfde delictsoort heeft begaan is uit de figuur niet af te lezen. Naast de figuur is per leeftijdscategorie het gemiddeld aantal delicten waaraan jongeren zich schuldig hebben gemaakt aangegeven. Uit de figuur is af te lezen dat in de leeftijdsgroep 9 tot en met 11, 85 procent geen enkel delict heeft begaan. Ook wordt duidelijk dat van diegenen die het voorgaande jaar een strafbaar feit

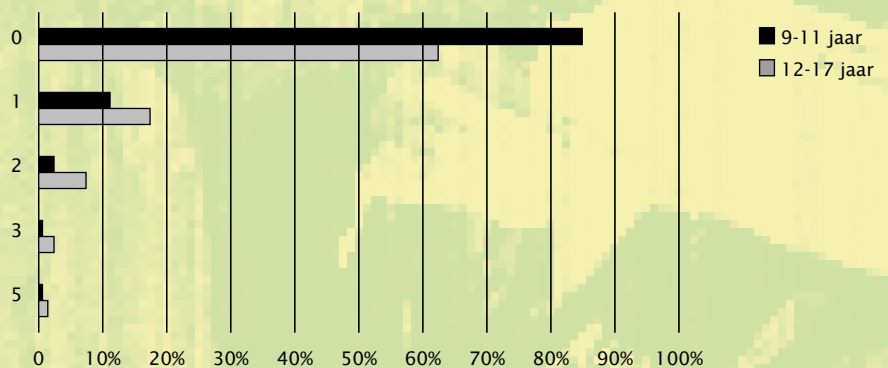
hebben gepleegd het merendeel zich schuldig gemaakt heeft aan één delictsoort. Van de gepleegde delicten valt het merendeel in de categorie zwartrijden en het aanbrengen van graffiti in de openbare ruimte.

Jongeren uit Zuid en de Korreweg / Oosterpark plegen relatief de meeste delicten

Vervolgens kijken we of in de bepaalde stadsdelen meer, of een andersoortige criminaliteit wordt bedreven dan in andere. De criminele activiteiten die het vaakst worden genoemd, worden op stadsdeelniveau weergegeven in tabel 2. Per categorie wordt voor zes stadsdelen aangegeven of ze meer of minder dan gemiddeld door respondenten uit die wijk werden gepleegd. Ook de totaal gemiddelden worden weergegeven.

Een '+' in tabel 2 geeft aan dat er in ieder geval 10 procent vaker dan het stadsgemiddelde melding wordt gemaakt van het hebben begaan van een criminele activiteit (soort). Een '-' geeft aan dat het aantal meldingen minimaal 10 procent lager is dan het stadsgemiddelde. Zo wordt relatief vaak graffiti aangebracht door jongeren uit het Centrum. In de Korreweg / Oosterpark en in Zuid stelen jongeren vaker dan in andere stadsdelen dingen die de school toebehoren. Als we naar het totaalbeeld kijken, valt op dat jongeren in Noorddijk en Hoogkerk relatief minder vaak aangeven dat ze strafbare feiten hebben gepleegd. In het stadsdeel Korreweg / Oosterpark en Zuid is dit bovengemiddeld. Voor de leeftijdscategorie 9-12 werd geen effect gevonden, met andere woorden in de diverse stadsdelen werd gemiddeld evenveel, of zoals men wil, even weinig strafbare feiten gerapporteerd.

Figuur 1 Jongeren en aantal gepleegde delictensoorten

Tabel 2 De mate waarin delictsoorten voorkomen binnen zes stadsdelen

	Zwartrijden	Winkel diefstal	Aanbrengen graffiti	Diefstal op school	Totaal	
Centrum	+	+	+	o	o	+ : > gemiddeld
Korreweg-Oosterpark	o	+	-	+	+	- : < gemiddeld
Noordwest	+	-	o	-	o	o : gemiddeld
Noorddijk	-	o	o	-	-	
Zuid	+	+	o	+	+	
Hoogkerk	-	-	o	o	-	

Tabel 3 Wijken met veel en met weinig crimineel gedrag jongeren

	Veel criminaliteit	Weinig criminaliteit	
Oud-zuid	7	Nieuw-oost	-6
Nieuw-zuid particulier	5	Hoogkerk	-6
Centrum	4	Nieuw west	-4
Nieuw-zuid corporatief	3	Beijum	-4
Vinkhuizen	3	Oranjestad	-2

Jongeren uit de Korreweg / Oosterpark worden het vaakst betrapt en/of opgepakt door de politie

Op stadsdeelniveau is ook gekeken in hoeverre jongeren door de politie werden betrapt bij het uitvoeren van strafbare feiten. Overigens is hierbij niet gevraagd of dit het voorgaande jaar het geval was. Er is gevraagd of dit überhaupt wel eens was gebeurd. Vierentwintig procent van de jongeren die het afgelopen jaar een delict heeft begaan liep op enig moment tegen de lamp bij het vertonen van dat gedrag. In het stadsdeel Korreweg / Oosterpark gebeurt dit het vaakst (één op de drie overtreders rapporteert een dergelijk incident). Voor een aantal wijken is ook gekeken of bepaalde vormen van jeugdcriminaliteit daar veel voorkomen. In tabel 3 is een overzicht opgenomen van wijken waar van een aantal veel voorkomende strafbare feiten is aangegeven of ze binnen die wijken veel of juist weinig voorkomen. Voor meerdere delictsoorten worden de scores bij elkaar opgeteld. De zes wijken met de hoogste criminaliteitscore en de zes met de laagste worden in tabel 3 weergegeven. In de zuidelijke stadswijken vertonen jongeren naar eigen zeggen relatief veel crimineel gedrag. Jongeren uit Beijum laten zich naar eigen zeggen relatief weinig in met criminele activiteiten.

Etnische achtergrond, gezinsituatie en geslacht hangen samen met het plegen van delicten

Ook is de samenhang onderzocht tussen het plegen van strafbare feiten en een aantal achtergrondvariabelen. In tabel 4 wordt het gemiddeld aantal gepleegde strafbare feiten weergegeven. Alle delictsoorten tellen één keer. Iemand die het voorgaande jaar een brandje gestookt heeft en een fiets gestolen heeft krijgt een criminaliteitscore 2. Een persoon die drie keer een winkeldiefstal heeft gepleegd krijgt een score 1. Omdat de meeste jongeren geen delicten plegen valt de gemiddelde score binnen de meeste groepen lager uit dan 1. Gemiddeld genomen scoren alleen jongeren ouder dan zestien hoger dan 1 op de criminaliteitscore (meer dan één delictsoort gepleegd in het voorgaande jaar). We vinden een klein verschil tussen jongens en meisjes betreffende het gemiddeld aantal strafbare feiten waarop is gescoord. Met name jongens ouder dan zestien vertonen iets vaker crimineel gedrag. Hetzelfde geldt voor jongeren uit onvolledige gezinnen (vader en moeder niet beide thuiswonend). Voor met name de oudste groep, 16-17 jarigen, valt er een samenhang te bespeuren tussen etniciteit en de mate waarin crimineel gedrag wordt vertoond. Jongeren die op het Gymnasium zitten of op het VWO plegen iets minder vaak strafbare feiten dan gemiddeld.

Jongeren die meer strafbare feiten plegen drinken, blowen en roken ook meer dan gemiddeld

Crimineel gedrag wordt vaak in verband gebracht met riskant gedrag. Onder riskant gedrag wordt in dit geval het gebruik van alcohol, drugs en tabak verstaan. Voor jongeren in de leeftijd 12-17 jaar wordt bekeken of dit verband inderdaad kan worden vastgesteld. De genoemde gedragingen worden in verband gebracht met het aantal keren dat respondenten aangeven dat ze strafbare feiten hebben gepleegd. Het verband tussen de in tabel 5 genoemde exponenten van riskant gedrag en het plegen van één of meer strafbare feiten wordt duidelijk aangetoond. Dit verband komt het sterkst tot uiting bij de groep die meerdere strafbare feiten heeft gepleegd. Zo heeft bijvoorbeeld 6 procent van de jongeren in de leeftijdscategorie 12-17 jaar de maand voor ondervraging minimaal één keer hasj gerookt. Bij jongeren die het jaar voorgaand aan het onderzoek op meer dan twee delictsoorten scoorden ligt dit aandeel op 23 procent. Van de jongeren die meer dan twee strafbare feiten hebben gepleegd drinkt 82 procent wel eens alcohol. Voor de hele groep ligt dit percentage op 57. Bij diegenen die niks op hun kerfstok hebben, nuttigt bijna de helft (48 procent) wel eens een glaasje. Ook de frequentie van het drinkgedrag is in de analyse meegenomen. Het resultaat van deze vergelijking liggen in lijn met de voorgaande bevindingen. Jongeren die vaker drinken plegen ook vaker een strafbaar feit. Voor roken geldt eenzelfde tendens.

Tabel 4 Gemiddelde criminaliteitscore naar achtergrondkenmerken en leeftijd.

		9-11 jr	12-13 jr	14-15 jr	16-17 jr
Jongen		0,3	0,6	1,1	1,6
Meisje		0,1	0,5	0,8	0,7
Nederlands		0,2	0,5	0,8	0,7
Niet Nederlands		0,3	0,6	1,1	1,2
Volledig gezin	ja	0,2	0,4	0,9	1,0
	Nee	0,3	0,9	1,0	1,5
Inkomen	Hoog	0,2	0,5	0,9	1,0
	Laag	0,3	0,9	1,4	1,4
Onderwijs	Hoger		0,5	0,9	1,0
	Lager		0,6	1,0	1,2
Groepsscore		0,2	0,6	0,9	1,1

Tabel 5 Riskant gedrag en gepleegde strafbare feiten (12-17)

	Geen strafbare feiten	1-2 strafbare feiten	> 2 strafbare feiten	Totaal strafbare feiten
Roken	6%	14%	30%	11%
Alcohol	48%	66%	82%	57%
Hasj	2%	9%	23%	6%

Er kan geen verband worden aangetoond tussen schoolbeleving en crimineel gedrag

Een aantal schoolgerelateerde problemen is in verband gebracht met het plegen van strafbare feiten. Er is onder meer gekeken of leerlingen worden gepest en/of zelf pesten. De mate waarin jongeren mee kunnen komen op school, contact hebben met medeleerlingen en leerkrachten en de mate waarin spijbelgedrag en ziekteverzuim voorkomt, worden ook gerelateerd aan crimineel gedrag.

Met behulp van de schoolbelevingsschaal wordt het schoolplezier van leerlingen, de omgang met andere jongeren en het begrijpen van de lesstof door leerlingen gemeten. Een verband tussen (negatieve) scores op deze schaal en crimineel gedrag wordt niet gevonden. De gegevens laten geen verband zien tussen het begrijpen van de leerstof en de mate waarin leerlingen zijn geneigd strafbare feiten te plegen. Ook de mate waarin jongeren omgang hebben met medeleerlingen hangt niet samen met crimineel gedrag. Het niet naar je zin hebben op school hangt wel enigszins samen met het plegen van strafbare feiten.

Rol vrienden belangrijk bij het plegen van strafbare feiten

In de literatuur wordt regelmatig melding gemaakt van een samenhang tussen het gedrag van de vriendengroep van jongeren en het eigen gedrag. Gegevens omtrent het plegen van strafbare feiten van vrienden van jongeren zijn hier niet voorhanden. Wel hebben we gegevens omtrent riskant gedrag binnen de vriendengroep. Zo is aan jongeren gevraagd

of hun vrienden (veel) drinken, roken, gokken en/of blowen. De antwoorden op deze vragen worden samengevat in een zogenaamde 'verslavingschaal'. Er bleek een duidelijk verband te bestaan tussen de mate waarin de vriendengroep van jongeren riskant gedrag vertoont en crimineel gedrag van jongeren zelf. In tabel 6 wordt daarvan een overzicht getoond.

Zestig procent van de vriendengroepen van alle respondenten scoort 'laag' op de verslavingschaal. Bij jongeren die het voorgaande jaar meer dan twee delictsoorten pleegden ligt dit percentage op 20 procent. Het gespiegelde effect doet zich ook voor: van de jongeren die wat vaker crimineel actief waren had 36 procent een vriendenkring die hoog scoorde op de Verslavingschaal. Bij jongeren die het voorgaande jaar geen strafbare feiten hadden gepleegd bleek slechts 10 procent hoog te scoren op deze schaal.

Gebrek aan sociale steun hangt in beperkte mate samen met crimineel gedrag

Het op zijn tijd geven van een schouderklopje, de helpende hand toesteken en meeleven met gebeurtenissen op het schoolplein zijn voorbeelden van wat we bedoelen als we het hebben over 'sociale steun'. Aan jongeren is gevraagd in hoeverre ze relaties (ouders, vrienden) onderhouden, waar voor dergelijk gedrag ruimte was. Het hebben van relatief veel van zulke relaties geeft een hoge score op de schaal die de mate van sociale steun aangeeft. De scores op deze schaal zijn gerelateerd aan crimineel gedrag, waarbij de aanname is dat jongeren met een hoge score op sociale steun relatief minder strafbare feiten plegen.

Zoals in tabel 7 valt af te lezen vinden we een licht verband tussen de mate waarin jongeren sociale steun ervaren en de mate waarin strafbare feiten worden gepleegd. Dit verband is echter minder sterk dan dat tussen crimineel gedrag en het gedrag van de vriendengroep, of dat met riskant gedrag wat door jongeren zelf wordt vertoond.

Strafbare feiten: verkennende grensverleggende activiteiten?

Al met al lijkt het dat de mate waarin jongeren strafbare feiten plegen en 'andere dingen die niet mogen' vooral samenhangt met bepaalde omgevingsfactoren (de vriendengroep) en een bepaald type (riskant) gedrag.

'Crimineel gedrag' bij jongeren lijkt meer verband te houden met grensverleggend, experimenteel gedrag dan met achtergrondkenmerken die geassocieerd worden met gebrekkig functionerende relaties (sociale steun) of onvoldoende waardering (schoolprestaties).

Een dergelijke gedachte suggereert ook een mogelijk verband tussen het plegen van strafbare feiten en activiteiten op seksueel gebied. Met name in de groep die meer dan twee delicten gepleegd heeft is dit verband duidelijk aanwezig. Van alle jongeren in de leeftijd 12-17 jaar heeft 9 procent regelmatig seks. Bij de groep die wat vaker een strafbaar feit pleegt is dit 17 procent. Van degenen die geen enkel strafbaar feit hadden gepleegd was 87 procent nog nooit met iemand naar bed geweest. Bij de groep met meer dan twee delicten lag dit percentage op 58.

Tabel 6 Scores op de verslavingschaal van vrienden en het voorkomen van strafbare feiten

Score op de Verslavingschaal	Geen strafbare feiten	1-2 strafbare feiten	> 2 strafbare feiten	Totaal strafbare feiten
Laag	71%	54%	20%	60%
Matig	19%	29%	45%	25%
Hoog	10%	17%	36%	15%

Tabel 7 Sociale steun en het voorkomen van strafbare feiten

Score op de Sociale steun	Geen strafbare feiten	1-2 strafbare feiten	> 2 strafbare feiten	Totaal strafbare feiten
Hoog	64%	51%	46%	59%
Matig	23%	32%	34%	26%
Laag	13%	17%	20%	15%

Colofon

De Jeugdpeiling wordt uitgevoerd in opdracht van de dienst OCSW van de gemeente Groningen en maakt deel uit van het integraal jeugdbeleid. De Jeugdpeiling wordt uitgevoerd door Bureau Onderzoek van de gemeente Groningen.

Contactadres
Dienst OCSW, gemeente Groningen
Postbus 268
9700 AG Groningen
Telefoon (050) 3676296
e-mail: g.de.jong@ocsw.groningen.nl

Tekst
Ard Jan Leeferink
Klaas Kloosterman

Ontwerp
Extra Bold, Groningen

Druk
Stadsdrukkerij Groningen

© maart 2004